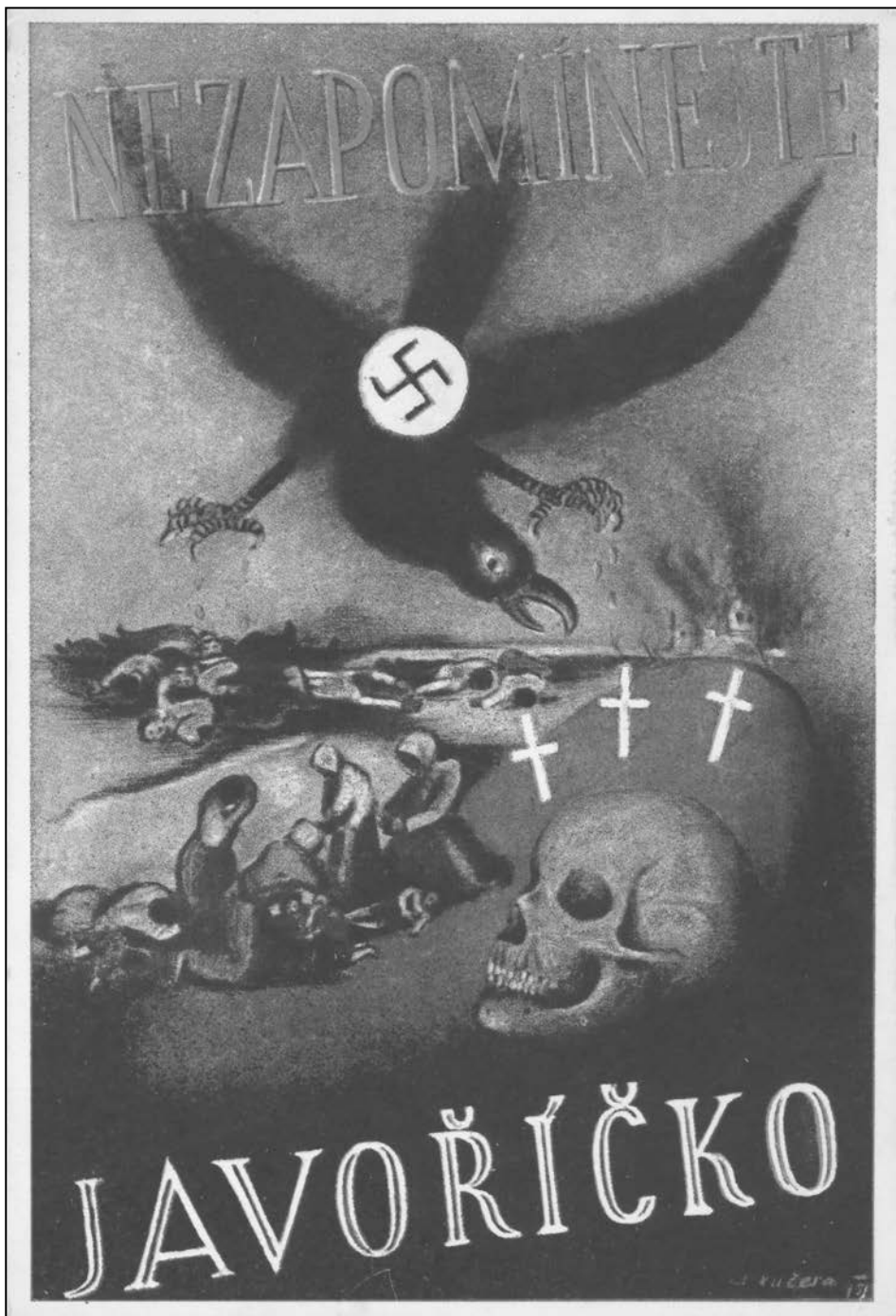

Břetislav Ditrych

Proč Javoříčko?

**Svědectví neznámých dokumentů
z archivu Státní bezpečnosti**

Pohlednice s výzvou „Nezapomínejte Javoříčko“ navrhl litovelský rodák, ak. malíř Alois Kučera (1905 - 1962)

Břetislav Ditrych

Proč Javoříčko?

**Svědectví neznámých dokumentů
z archivu Státní bezpečnosti**

NAKLADATELSTVÍ PAVEL ŠEVČÍK - VEDUTA
ŠTÍTY 2015

© Břetislav Ditrych

© Nakladatelství Pavel Ševčík - VEDUTA

Obsah

Místo úvodu	7
1. Lid je tu dobrého srdce	11
2. Dny, měsíce a roky okupace	17
3. Partyzáni v Javoříčku a okolí	25
4. Smrt hajného Švece	39
5. Javoříčko, 9. dubna večer	46
6. Bouzov a okolí, 4. května	60
7. Javoříčko, 5. května	68
8. Hledá se Egon Lüdemann	85
9. Zločin, právo a trest	94
10. První výpovědi obyvatel o tragédii	99
11. Pospíšilovi nelze přikládat nějakou vinu	108
12. Návrat Othmara Victory	121
13. Partyzáni ztratili naši důvěru	130
14. Soud s Othmarem Victorou	138
15. Muži pro zvláštní použití – příslušníci ZbV Kommanda č. 43	143
16. Akce Javoříčko	148
17. Měli jsme z partyzánů strach	155
18. Vypovídá Vincenc Blažek	160
19. Zadržení Adolfa Hňoupka	165
20. Nejmladší partyzána	170
21. Kdo ubližuje českým lidem	176
22. Nic jsem Viktorové nesliboval	183
23. První vyšetřování StB končí	188
24. Vypálení Javoříčka nemohl nikdo předvídat	195

25. Výslech směřoval jedním směrem	199
26. Jak se události skutečně sběhly	213
27. První výpověď Karla Hereše	219
28. Vyšetřování skončilo, zapomeňte	223
29. Případ Majtl a znovu bratři Herešové	227
30. Výpověď kapitána Juraje	231
31. Poslední zpráva Adolfa Hňoupka	233
32. Krátký dopis Naděždy Anisimové	244
33. Tajná kapitola Otakara Vaška	246
34. Nová zpráva Zbyňka Chudoby	249
35. Akce Javoříčko 1984	254
36. Poslední svědek	264
Místo doslovu	269
Přehled hlavních postav	271
Prameny a literatura	281

Místo úvodu

Malé osadě Javoříčko nedaleko Litovle a hradu Bouzova se dříve říkávalo moravské Lidice. Pokud se o osadě mluví dnes, tak spíše jako o Javoříčku zapomenutém, nebo zapomínaném. Neprávem. V sobotu dopoledne 5. května 1945 tu příslušníci jednotky SS zvláštního určení zastřelili 38 mužů. Nejstaršímu Aloisu Mrňkovi bylo 75, nejmladšímu Josefu Vlčkovi pouhých 15 let. Vražda bezbranných a nevinných je neomluvitelná a vraždou navždy zůstane. Důvody této akce nejsou zcela jasné dodnes, ale o jedné z pravděpodobných příčin se nesmělo nahlas hovořit i psát téměř padesát let. V kulisách Javoříčka se totiž předtím odehrál jiný tragický příběh. Příběh zloby, nenávisti, lásky, zrady a pomsty.

Snad všichni obyvatelé Javoříčka, kteří přežili tragický 5. květen 1945, byli přesvědčeni, že tragický osud jejich osady měl přímou souvislost s událostmi v hájence v noci z 9. na 10. dubna. Jejich názor je lidsky pochopitelný. Ztratili své nejbližší a hledali viníky. Chtěli je najít a potrestat rychle. Shodně ukazovali především na Adolfa Pospíšila a sovětského partyzána Grigorije Litviška, který v hájovně bezdůvodně zastřelil ženu lesníka a příslušníka SS Othmara Victory Hildu a její dvě malé děti.

Josef Bartoš v první objektivní práci *Javoříčko – pravda a legendy*, vydané v roce 1995 a znovu 2010, připomíná i několik dalších partyzánských skupin, které se ve zmíněné oblasti zúčastnily protinacistického odboje. Členové těchto skupin však byli v roce 1943 a 1944 zatčeni, někteří popraveni. Při popisu událostí v Javoříčku a okolí vycházel především z dokumentů Mimořádných lidových soudů v Olomouci a v Uherském Hradišti, které probíhaly v letech 1946 a 1947 a z osobních pamětí a vzpomínek postav, které hrály v tragickém příběhu menší či větší roli. Některé svědky ještě zastihl osobně. Publikace, které byly vydány před rokem 1989, je třeba číst s vědomím, že jsou poplatné tehdejší době a některá fakta, spíš záměrně než nevědomě, zamlčují.

Kromě ruských velitelů patřili k hlavním postavám událostí v Javoříčku v posledních měsících války Adolf Hňoupek, Vincenc Blažek a Adolf Pospíšil. A právě první dva v roce 1973 vzpomínali jinak, než vypovídali bezprostředně po svém zatčení v roce 1947 v úřadovně Státní bezpečnosti. Tyto výpovědi a další tajné dokumenty Státní bezpečnosti z pozdějších let však Josef Bartoš v době práce na své knize ještě neznal, nebyly dostupné.

Například starostu Střemenička Františka Malínka, který spěchal na kozlíku stříkačky hasit hájovnu v noci 10. dubna 1945, nezastřelil Grigorij Litviško, jak se dosud všeobecně uvádí. A kdo ve skutečnosti oběsil hajného Bohumila Švece? Jaké k tomu měl důvody? Pachatel se v roce 1947 při výslechu v úřadovně olomoucké Státní bezpečnosti přiznal. Ale příslušné dokumenty měly dlouhá léta výstražné razítko Tajné.

Některá svědectví a události musel nebo mohl Josef Bartoš jako historik spíše jen naznačit, já jim však přisuzuji po prostudování dalších souvisejících dokumentů význam větší. Příklad? Zastřelení osmnácti vlasovců koncem dubna 1945 u Javoříčka. Dvěma se podařilo utéct – a nepochybně o setkání s partyzány podali svým velitelům a na příslušných místech zprávu. Mohl to být přece další a podstatný důvod k rozhodnutí Javoříčko už konečně a příkladně potrestat. Vzpomínky Marie Vlčkové a její dcery jsou natolik podrobné a věrohodné, že se příběh sotva mohl odehrát jinde, než v Javoříčku a jeho blízkosti.

Jeden ze svědků říká krátce a stručně – Javoříčko bylo v prvních měsících roku 1945 partyzánskou vesnicí. Ozbrojení partyzáni se často neskrývali ani za bílého dne. A německým úřadům to přes odlehlost a jistou uzavřenost osady jistě nezůstalo utajeno. A hrad Bouzov, kde sídlila německá správa, je přece blízko.

Když někdo zaklepal v noci na dveře nebo okno stavení, lidé nikdy nevěděli, jestli ve tmě stojí partyzáni z okolí, provokatéři mluvící česky a spolupracující s Němci, vlasovci, nebo snad uprchlíci z německých zajateckých táborů, kteří se chtějí dostat domů.

Pozdější vzpomínky bývají nepřesné, tím obtížněji lze pohyb zmíněných skupin popsat v časové posloupnosti nyní, po dlouhých letech od zimy a jara roku 1945. Vystrašení lidé slyší ruštinu. Jsou to opravdu partyzáni? Jindy se partyzáni domáhali vstupu do domu německy. Litovelský důstojník wehrmachtu Hugo Heresch se k nim přidal až v posledních týdnech války – a nosil dál německou uniformu. Jeden z ruských partyzánů zase uniformu četnickou... Nebo jsou za dveřmi příslušníci gestapa? Nebudou pak partyzáni obyvatele podezírat, že s nimi spolupracují? Na malé vsi se nic neutají. Ať otevřou tomu či onomu, v každém případě mohou následně očekávat přísný trest. Mají strach, už dlouho mají strach. Vždycky se v takových případech v duchu ptám, co bych udělal já, jak bych se zachoval. Je noc, doma spí rodina a na dvoře ve stínu stojí někdo neznámý. Kdo to je? Mám mu otevřít? Komu mě udá? Partyzánům, nebo Němcům? Zavrou mě? Zastřelí nás?

Tato kniha přibližuje pozadí činnosti partyzánů i všední a dosud málo známý život obyvatel Javoříčka a okolí i z dosud neznámého pohledu – pomocí tajných dokumentů z archivů Státní bezpečnosti. Samozřejmě očekávám, že leckdo bude mít při pouhém vyslovení názvu Státní bezpečnost pochybnosti a nedůvěru. Já jsem však měl dojem, že první vyšetřování vedené kriminálním asistentem úřadovny StB v Olomouci Ladislavem Jurečkou a zapsané Karlem Klossem bylo

do značné míry objektivní, ještě nezatížené postupně pronikající ideologií KSČ. Nikomu však svůj názor nevnucují.

Druhé vyšetřování, které časově bezprostředně navazovalo, už nepochybně podezření vyvolává. Účelovým výběrem nových svědků i svými závěry.

V žádném případě nechci soudit. Z odstupu tolika let od událostí na to nemám právo. Jinak se na události jistě dívá člověk, kterému Němci zastřelili nebo umučili někoho blízkého, naprosto jinak člověk, jehož předka bezdůvodně týrali nebo oběsili partyzáni. Lépe řečeno, takzvaní partyzáni. Jistě byli muži, jejichž činů si můžeme dodnes vážit a jimž patří naše úcta. Byli však i partyzáni, jejichž hlavním cílem byla touha po dobrodružství či obohacení, jiní chtěli zamlžit či vymazat předchozí spolupráci s Němci, o níž sousedé věděli, nebo o ní mohly někde zůstat důkazy. Další, dříve bezvýznamní, byli opojeni náhle získanou mocí. Prohlásili se za partyzány a měli zbraně. Ale v posledních dnech války si troufali hlavně na osamocené německé vojáky, prchající z fronty domů a na vlasovce, z nichž někteří se k nim chtěli přidat. Bez váhání a bez milosti je většinou zastřelili. Ano, ještě byla válka. Ale její konec se nezadržitelně blížil. To věděli a cítili všichni. Partyzánů přibývalo a potřebovali víc zbraní. Ale když je získali, jaké akce s nimi na Bouzovsku v posledních týdnech války podnikli?

Přiznávám, že ani po prostudování dosud neznámých materiálů z archivu Státní bezpečnosti nemožu uvést jednoznačný důvod, proč byla osada Javoříčko 5. května 1945 vypálena a 38 místních i přesporních mužů zastřeleno. Možná se rozkaz k této akci skrývá v dosud neprobádaných archivech gestapa a wehrmachtu, spíše však žádný písemný rozkaz nikdy neexistoval. Znovu potvrzuji – byl to čin krutý a neomluvitelný. Nesrovnávám nesrovnatelné, ale omluvu a vysvětlení marně hledám i pro některé činy partyzánské skupiny Jermak-Fursenko v závěru války. A opakuji – Němci považovali Javoříčko za partyzánskou vesnici. Mohli se domnívat, že základna partyzánů není ve Staré Rovni, ale právě v Javoříčku? A k tvrdému zásahu jistě přispěly nejen zmíněné události na javoříčské hájovně, ale i přepadávání sousedních hájoven, četnických stanic a likvidace německých vojáků a četníků v okolí. Pro Němce to bylo obtížně kontrolovatelné, nebezpečné a neklidné území. Chtěli zastrašit obyvatele, potřebovali si zajistit spolehlivou ústupovou cestu. Možná jedinou.

Podrobné zpracování a hodnocení odboje na Litovelsku ponechávám historikům. Možná mě někde opraví, usvědčí z nepřesnosti. I když jsem vycházel jen a jen z dobových dokumentů. Už Josef Bartoš přiznával, že výpovědi jednotlivých partyzánů a účastníků odboje se občas liší. Stále tedy zůstávají otazníky a bílá místa. A možná zůstanou navždycky. Znovu opakuji, že paměť jednotlivců občas vynechávala záměrně, jiní svědci některé události zamlžili, opatrně obešli, svou zápornou roli pochopitelně nepřiznali, nebo přenesli i dnes těžko omluvitelný čin na někoho, kdo už se bránit nemůže. Protože lidsky selhali a chtěli zapomenout.

Odkazuji na publikaci Jiřího Ženožičky *Bouzovsko a okolí za německé okupace v době II. světové války* (Bouzov, 2013), která poměrně podrobně líčí odbojovou

činnost v kraji a kromě skupiny Jermak uvádí například významnou skupinu Rikitan. Autor do své knihy zahrnul i zprávu o činnosti oddílu Jermak zpracovanou Adolfem Hňoupkem (i když o některých faktech právem pochybuje) a vyprávění či zprávy Heleny Blažkové, Vincence Blažka nebo Aloisie Jedličkové. Vycházejí z jejich osobního a do jisté míry zaujatého pohledu, zajímavé by bylo jejich porovnání s výpověďmi před vyšetřujícími komisemi nebo Státní bezpečností. S čím se však například nemohu smířit? Že autor uvádí mezi aktivními členy oddílu Jermak německého důstojníka Hugo Heresche z Litovle. Aktivní v posledních týdnech okupace jistě byl. Ale v jakém směru?

Shromáždil jsem do časové posloupnosti dostupná archivní a dlouho utajená svědectví a výpovědi postav, které procházely pondělím 9. dubna a tragickou nocí na 10. dubna. Přesto ani můj obraz nemusí být úplný a ve všech detailech jasný a přesvědčivý. Všichni svědkové samozřejmě prohlásili, že vypovídají dobrovolně, bez nátlaku a že to, co vypověděli, je čistá pravda a pokud si pamatují, nic nezamlčeli.

Obraz dvou dnů zahrnuje i výpovědi u Mimořádného soudu v Uherském Hradišti v roce 1946, další vyšetřování oddělení Státní bezpečnosti v Olomouci v roce 1953 a v září 1969. Vzpomínky Adolfa Hňoupka a lidí, kteří s ním působili jako partyzáni nebo jim pomáhali, jsou z roku 1973. Především Adolf Hňoupek a Vincenc Blažek chtěli zřejmě na začátku normalizace využít příležitosti, jak dodatečně vysvětlit nebo utlumit přehmaty, kterých se dopustili a které neopatrně přiznali při vyšetřování v roce 1947. Protože lidé z okolí a sousedé věděli a nezapomněli.

K poslednímu vyšetřování činnosti partyzánů v Javoříčku a okolí dal ještě v roce 1984 podnět někdejší partyzán Zbyněk Chudoba.

Ještě v roce 1984...

1. Lid je tu dobrého srdce

Vesničkou protéká potok s hezkým jménem Javoříčka. V době sucha úplně vysychal, při náhlé povodni škodil níže položeným domkům. Těch bylo v roce 1937 na obou březích rozptýleno 33 a žilo v nich podle posledního sčítání 175 obyvatel. Všichni se navzájem dobře znali, mnozí byli blízcí či vzdálenější příbuzní. O deset let později zůstaly pouhé tři domy s 12 obyvateli. Dnes několik stavení přibýlo, obyvatel je však necelých padesát. Od roku 1884 bylo Javoříčko osadou obce Střemeníčko.

Půda je tu písčitá, kamenitá, málo úrodná a jen zčásti jílovitá a úrodnější. Pěstují se hlavně zemáky, žito, oves, něco ječmene a pšenice, málo luštěnin. Práce však mnoho, málo ale užítku. Místy se sází červená řepa, z pícnin hlavně červený jetel, něco vojtěšky. Z ovocných stromů pěstuje se hlavně jabloň, karlátka, méně hrušeň, třešeň, ořech, vypočítal kronikář a řídící učitel Josef Pecina v Pamětní knize Javoříčka. Podle domů poznati chudý kraj. Na úpatí Habří stojí revír, hájovna, patřící velkostatku Bouzov. V našem příběhu bude hrát důležitou roli.

Většina mužů pracovala v lese, jiní jako tesaři, zedníci, pokrývači, ševci a kameníci. Mistrem kovářským je František Brosinger. Jen pár jich hospodařilo na kamenité a málo úrodné půdě. *Práce však mnoho, málo ale užítku, dodává krátce a výstižně kronikář.*

Mladí se obvykle vydávali za prací nebo do služby k bohatým sedlákům na Hanou, k Litovli a Olomouci. Majitelé gruntů, tedy rolníci, byli jen dva, ostatní se počítali mezi chalupníky, domkáře, kteří měli malou zahradu, nebo bezzemky. Od roku 1872 chodily děti do jednotřídní školy, o dva roky se rozšířila na dvoutřídní pro osady Javoříčko, Střemeníčko, Březinu a Veselíčko. V roce 1912 si občané Střemeníčka postavili školu vlastní. Místem setkávání místních mužů byl hostinec pana Eliáše, později U Zapletalů, pan učitel Pecina si občas postěžoval, že popíjení bylo někdy příliš. Do kostela na pobožnost museli lidé pěšky lesem do nedalekého Bouzova nebo Luké. Obchod se smíšeným zbožím patřil nejdřív Marii Vlčkové, její nástupce pan Eliáš dlouho nosil zboží až z Litovle na zádech. *Mnoho se tam koupit nedostane, dokládá kronika. V tři a půl kilometru vzdáleném Bouzově byla také četnická stanice, pošta, obvodní lékař a od roku 1930 i kino. Do první světové války narukovalo 36 mužů, 4 padli, krejčí Antonín Zapletal se v Rusku oženil a zůstal.*

Bouzovu vévodil hrad, který vznikl na počátku 14. století, v roce 1695 ho získal Řád německých rytířů. Přestavbu ve stylu německé pozdní gotiky vedl mnichovský profesor architektury Georg Joseph von Hauberrisser a probíhala v letech 1896 až 1901. Výraznou hlavní věž dokončili začátkem července 1899. V době přestavby dovezli převážně z Německa množství uměleckých předmětů a do hradní kaple byly přemístěny z hradu Horneck i gotické náhrobky řádových mistrů. K hradu patřil také velkostatek. Velkorysou obnovu hradu, která je důkazem dovednosti a mistrovství okolních řemeslníků a umělců, financoval Evžen Habsburský. Narodil se roku 1863 na zámku v Židlochovicích, studoval na vojenské akademii ve Vídeňském Novém Městě, velmistrem Řádu německých rytířů se stal v roce 1894, v roce 1916 i polním maršálem. Celý svůj život se snažil o obnovení slávy rytířských ideálů a propojení křesťanské víry a mravů s vojenskou službou. Jistě těžký úkol.

V létě roku 1929 pobýval prezident T. G. Masaryk ve svém letním sídle na zámku v Židlochovicích a 16. června navštívil v doprovodu své dcery Alice a ministerského předsedy Františka Udržala také Bouzov. V Pamětní knize městyse je dodnes jeho fotografie s podpisem. Před hradem uvítal prezidenta česky velmistr řádu a brněnský biskup Norbert Klein. Řád po vzniku Československé republiky přijal jméno Německý řád Panny Marie Jeruzalémské. O osm let později, 24. srpna 1937, přijel na hrad prezident Edvard Beneš.

Roku 1929 byla krutá zima. Největší 10. a 11. února, kdy u školní zahrádky, v nejteplejším krytém místě, naměřili 36 stupňů pod nulou. Jinde bylo nejméně minus 40. Vyučování ve škole bylo zastaveno, žáci mohli až do prvního jarního dne sáňkovat.

Javoříčko obklopené hlubokými lesy bylo dlouho spojeno s okolním světem jen polními cestami. Silnici Slavětín – Střemeničko – Javoříčko začali stavět už v roce 1923, dokončena však byla až roku 1927. Na tři roky se protáhla i stavba silnice mezi Javoříčkem a Veselíčkem, po níž mohly projet první povozy a automobily v červenci 1939. Důvod? Samozřejmě peníze.

V úterý 25. ledna 1938 večer zpozorovali obyvatelé Javoříčka na obzoru neobvykle velkou záři. Hasiči z nedalekého Bouzova ji zprvu považovali za oheň a vyjeli s automobilovou stříkačkou směrem k Jeřmani. Brzy se však vrátili – nikde nehořelo, byla to polární záře, viditelná, jak se všichni dověděli později, v celé střední a západní Evropě. Nepochybně mimořádný přírodní jev barvitě popisuje i tehdejší bouzovský kronikář: *Hrad byl ponořen do rudě červené záře. Záře tato byla pruhována temnějšími pásy a mezi nimi v krátkých časových intervalech objevovaly se pruhy bílé, jejichž barva se měnila do žluta, zelena i do fialova. Vlnění pruhů světlých i tmavočervených postupovalo směrem západním a částečně i východním.*

Ano, musel to být krásný světelný zážitek.

Ale pak opět nastaly neklidné všední dny.

V roce 1936 byl do javoříčské myslivny přeložen z nedalekého Obectova na vlastní žádost lesní správce Vilém Švec. Místní kraj znal dobře, pocházel z malé vsi Kadeřín. Věřil spolu s místními, že jeskyně ukryté v kopci Špraňku jsou jistě větší a krásnější, než dosud známá Svěčená díra. Už na podzim začal s dalšími nadšenci kopat na úbočí nejvyššího vršku v okolí. O propadlé jeskyni jménem Zátvořice věděli už dříve, hajní a dřevaři vídali odtamtud vycházet páru i v době, kdy bylo venku několik stupňů pod nulou. Na jaře 1938 se přiblížili k cíli a v lesní stráni nad Javoříčkem objevili krásné krápníkové jeskyně - dnešní Suťový dóm, Dóm gigantů i Pohádkovou jeskyni se slavnou Záclonou. Největší zásluhy na objevu měl vytrvalý Vilém Švec a dělník Adolf Brosinger, který bude později spolu s Josefem Zapletalem prvním zasvěceným průvodcem. Ve skupině hledačů - dobrovolníků byl i Václav Vlček z čísla 29, z domu hned pod hájenkou. Domek patřil dříve Josefu Zapletalovi, Václav Vlček ho zakoupil v roce 1927. Také rodina Václava Vlčka bude hrát v našem příběhu důležitou roli.

Jeskyně byly nazvány Jubilejní na památku 20. výročí samostatnosti a předány do správy Klubu českých turistů v Konici. Majitelem jeskyní bylo Severomoravské lesní družstvo, kterému patřily i okolní lesy. První návštěvníci je obdivovali 15. května 1938 a během nastávajícího léta navštívilo Javoříčko mnoho návštěvníků z celé republiky. Fotografická firma Čuda Holice nelenila a vydala 15 sérií pěkných pohlednic. O rok později přijíždělo v neděli až tisíc zájemců o návštěvu jeskyní. *O ubytování byla velká nouze. Provoz aut, autobusů, motocyklů, kol a povozů byl zde o nedělích jako ve velkém městě*, potvrzuje pan učitel Pecina.

A možná tehdy začal Adolf Pospíšil uvažovat o zřízení moderního hotelu. Stavbu zahájí na podzim 1939.

List Litovelský kraj informoval 22. července 1938 své čtenáře, že jeskyně jsou prozatím přístupné v délce 150 metrů. Návštěvníci spatří velký sál, za ním obloukovitou chodbu vedoucí k majestátnímu dómu. Prohlídka trvá asi hodinu. *Mohutný zjev a překrásná výzdoba těchto skalních dutin zapůsobí na vás dojmem velebnosti a vznešenosti. Jeskyně jsou zkamenělá pohádka.*

Proč bychom tak přesvědčivým slovům nevěřili?

V roce 1938 převzalo Severomoravské lesní družstvo lesy na Bouzovsku do své správy. Byly vykoupeny od ministerstva zemědělství asi za 7 milionů korun. Do 1. října 1933 patřily Řádu německých rytířů. Hrad Bouzov s okolními pozemky zůstal Řádu. Pole a louky patřící k velkostatku Bouzov byly už dříve rozděleny občanům okolních obcí.

První elektrické žárovky si javoříčtí rozsvítili 2. června 1938, řídící učitel Josef Pecina mohl poprvé zapnout rozhlasový přijímač. A co bude neméně důležité – elektrického osvětlení se dočkají nově objevené jeskyně.

Lid jest skromný, spokojí se s tím, co příroda jemu dává. Mnozí pracují v lese v zimě, v létě chodí do světa za prací, potvrzuje Pamětní kniha Javoříčka. *Mluví nářečím hanáckým, všichni původem Češi, dobrého srdce.*

Hostinec U Zapletalů v Javoříčku v roce 1930

Pohled na Javoříčko z roku 1933

Domek Václava Vlčka čp. 29

Celkový pohled na Javoříčko v roce 1943

2.

Dny, měsíce a roky okupace

Rok 1939 začíná, snad náhodně, snad předvídavě, v Pamětní knize Javoříčka podstatnou větou: *Dne 15. března byl zřízen Protektorát Čechy a Morava. Hned od počátku října bylo zavedeno vázané hospodářství s potravinami.* A vypočítává, co všechno je na příděl. Od listopadu přibýly další takzvané lístky na textilní zboží, později na obuv. Lidé byli rozděleni na obyčejné zaměstnance, těžce a velmi těžce pracující a podle toho stanoveny příděly potravin. Příklad? Tři a půl dekagramu másla a jedno vejce na týden. I rohlíky a jídlo v hostincích bylo na lístky. Chovatelé museli od každé slepice odprodat do sběrný 60 vajec.

Jiná zpráva zmiňuje, že v červenci a srpnu tábořili ve stanech na louce U strže Sokolové z olomoucké župy, pod Špraňkem zase Sokolové z župy severomoravské. V krásném kraji je zatím zdánlivý klid. Nepotrvá dlouho.

Nacisté zrušili Německý řád Panny Marie Jeruzalémské a vyvlastnili jeho majetek hned po okupaci Rakouska v roce 1938. Hrad Bouzov převzali v lednu 1940 včetně lesů, které patřily Severomoravskému družstvu. Obec přišla i o pozemkovou reformou získaný zbytkový statek a hospodářství o pole, která ke zbytkovému statku patřila a která měli od obce pronajata. O pole, která už byla samozřejmě pohnojena a oseta.

Hrad byl po 15. březnu 1939 zabrán okupanty a předán Hlavnímu hospodářskému a správnímu úřadu SS (SS Wirtschafts-Verwaltungshauptamt) v Berlíně, ten ho svěřil Společnosti pro podporu a péči o německé kulturní památky (Gesellschaft zur Förderung und Pflege deutscher Kulturdenkmäler). Sídliila tam jen správa lesů, hradu a hospodářství, nikoliv vojenská posádka. Výše uvedené Společnosti patřila i myslivna č.p. 26 na okraji Javoříčka, postavená v roce 1909.

Na věži byl vyvěšen černý prapor SS. Správce hradu Emil Ratz se podle místní kroniky snažil navázat styky s obyvateli městečka, ale příliš neuspěl. Především učitelé se mu vyhýbali. Hrad i park byl po celou dobu protektorátu pro návštěvníky samozřejmě uzavřen, v jeho okolí se objevily výstražné tabule.

V průběhu let zatkl gestapo několik místních občanů, první byli začátkem října 1941 Evžen Jakš a bývalý správce hradu Emil Dolanský. Zemřeli v Osvětimi. Během válečných let přijel pro zatčené opakovaně autobus. Někteří byli propuštěni po několika týdnech, jiní po několika měsících, další se nevrátili nikdy.

Podrobnou zprávu o perzekuci bouzovských občanů podává již zmíněná kniha Jiřího Ženožičky.

Okresní četnické velitelství v Litovli hlásilo 4. října 1940 Zemskému četnickému velitelství v Brně, že na 2. října ve večerních hodinách byla na hrad Bouzov ohlášena návštěva říšského ministra bezpečnosti Heinricha Himmlera a K. H. Franka s doprovodem. Vrchní strážmistr Varhaníček dostal od Okresního úřadu v Litovli a sturmbannführera Emila Ratze z Bouzova úkol „zřídit vhodná nenápadná bezpečnostní opatření“. Státní tajemník K. H. Frank odjel přes Olomouc do Prahy již 4. října dopoledne, Heinrich Himmler opustil Bouzov až následující den v poledne. Nevíme, co bylo důvodem poměrně dlouhé a dobře utajené návštěvy. Strážmistr Varhaníček mohl na závěr svého hlášení napsat, že „nikde nedošlo k nějaké rušivé příhodě“.

V roce 1941 zemřel v Bouzově těžce nemocný lesní správce Vilém Švec. Ještě rok předtím začal pátrat po krápníkových jeskyních v Kadeříně, v místě nad Valachem na Hejnici. Nejdříve objevil malý prostor, další průzkum přerušila jeho smrt 14. září. Několik nadšenců pokračovalo v hledání ještě začátkem 50. let, ale neúspěšně.

Do myslivny se v roce 1942 přestěhoval z Bouzova Othmar Victora s ženou Hilde a dcerou Hannelore, syn Manfred se narodil už v Javoříčku. Lesní správce Victora měl kancelář na hradě Bouzov. Administrativní záležitosti týkající se správy lesa, především svozu a dodávek dřeva, vyřizovala v tamní kanceláři mladinka Františka (Fränzi) Smítalová z Mohelnice, od roku 1942 Adolfina Köglerová, rovněž z Mohelnice. Ani v myslivně, ani v celém Javoříčku nebyl telefon. Když potřeboval lesní správce telefonovat, musel zajít do hostince v nedaleké Březině.

Kdo byl Othmar Victora, jehož jméno se v českých dokumentech často objevuje jako Otmar Viktora?

Osobní dotazník (Personalbogen) ze 7. září 1942 vyplněný psacím strojem uvádí, že se narodil 23. března 1914 v rakouské obci Sandl, ležící nedaleko Vyššího Brodu u naší hranice. Současné bydliště Bouzov, povolání lesník. Vzdělání lesnická škola se státní zkouškou. V roce 1929-1931 působil jako lesnický učeň v lesích hraběte Kinského, další dva roky studoval na zmíněné lesnické škole. U hraběte Kinského pak pokračoval jako lesní adjunkt do roku 1933. Od března do listopadu téhož roku sloužil v rakouské armádě, jako zástupce revírníka se opět vrátil k hraběti Kinskému a na velkostatku Gröger zůstal až do začátku roku 1937. Ještě před připojením Rakouska k nacistickému Německu utekl začátkem roku 1937 do Říše. Co se skrývá za slovem Flucht, útek, netuším. Už 21. ledna 1937 vstoupil jako poddůstojník ke zbraním SS. Ale členem NSDAP se stal, jak uvádí, již v roce 1932. Následují údaje o ženě Hilde, za svobodna Hamplové, narozené 17. července 1918 ve Vídni, dřívějším zaměstnáním úřednice. Victora formulář ještě vlastnoručně doplnil stručným životopisem, rukopis měl pravidelný, ale obtížně čitelný, prohlásil údaje za pravdivé, podepsal a doplnil datum: Busau, den 7. 9. 42.

O necelé čtyři roky později před Okresním soudem v Litovli vypověděl, že sloužil u alpských myslivců, v roce 1942 byl z vojenské služby propuštěn a stal se lesním správcem na bouzovském panství. *Bud' v září nebo v říjnu 1942 jsem dostal písemné vyrozumění od panství Bouzovského, že jsem byl zařazen ke zbraním SS. Společnost k pěstování kulturních památek německých, která měla i panství na Bouzově, podléhala velení SS a proto jsem byl ke zbraním SS přeložen. O přeložení ke zbraním SS jsem nežádal.*

Tady měl Othmar Victora pravdu. Ve výše zmíněném dotazníku však uvádí, opakují, službu u SS od ledna 1937. Jak byla dlouhá a kde působil do příjezdu na Bouzov?

V publikaci *Památník Javoříčka*, která vyšla v Litovli roku 1946, vzpomíná Antonín Nevima, že v roce 1942 byli téměř všichni muži z Javoříčka přiděleni na práci do Říše zásluhou revírníka, *charakteristické to stvůry německých představitelů v našem kraji, esesmana Viktory, který obsadil uvolněný revír v Javoříčku...* Také Bohumil Vaňák zmiňuje, že odchod mladých Eliášů, bratří Šlusarů, otce a synů Zapletalů a Vlčků *byl dílem proklatého Viktory.*

Měli pro svá tvrzení nějaké důkazy?

Hilda Victorová, správně Hilde Victora, žena lesního správce. Ve vsi jí říkají Viktorka. Dříve pracovala ve Vídni, teď žije v malém a uzavřeném Javoříčku. Nejbližšími sousedy jsou Vlčkoví. Vychází s nimi dobře. Jednou za čas se dostane do města, do Olomouce, do Litovle. Především obstarat nákupy. Jinak si nestěhuje. V okolí je krásně. Snad nikdo o ní nemohl do 9. dubna 1945 povědět něco špatného. Ani po válce. Nad nikoho se nepovyšuje. Ale přiznat, že partyzány podporovala Němka, přesněji Rakušanka, navíc žena příslušníka SS, se později samozřejmě příliš nehodilo.

Mladou služebnou Boženu Vyroubalovou má ráda. Chce, aby na obě děti mluvila česky. Božena má ráda všechny tři, pana správce moc často neviděla, navíc byl od poloviny února 1945 kdesi v Německu. Na jediné známé černobílé fotografii sedí Hilda s dětmi na louce pod lesem. Děti se smějí, Hilda je hezká. Musel být krásný slunečný den.

Práce Boženy Vyroubalové nebyla náročná: vyprat prádlo chodila pradena, zahradu upravil zahradník, husy a slepice nakrmila paní Vlčková. Božena pohlídala děti, občas uvařila. A všimla si, že do hájovny začal často chodit Adolf Pospíšil. Hilda se mu nepochybně líbila. Tehdy zřejmě začal jejich vztah, zatím opatrný, nejistý, snad i přátelský.

Důvody převelení či povolání Othmara Viktory v polovině února 1945 do Německa nejsou zcela jasné, v protokolu kriminální policie z Olomouce, která vyšetřovala události v hájovně 9. a 10. dubna, se hovoří o „nasazení na frontu“. Podle jednoho svědectví to mohly být neshody s posledním velitelem Bouzova Bůchsem, podle jiného, odvážnějšího a nepotvrzeného, měl být ve školicím středisku „werwolfů“ připraven pro záškodnickou činnost po skončení války. Sám později vypovídal, že byl odvelen jako lesník, proto odjel i s loveckým psem.

Hotel v Javoříčku krátce po dokončení

Ještě jeden pohled na Javoříčko z roku 1944. Na protějščí stráni je hotel Adolfa Pospíšila, v lese vpravo vstup do jeskyní

Lesní správce a příslušník SS
Othmar Víctora

Othmar Víctora (uprostřed) se skupinou německých vojáků

Bouzov na dobových pohlednicích

V duryšském Ohrdrufu se mohl znovu setkat i s nedoučeným malířem pokojů, později lesním dozorcem a výpomocným hajným, ale především konfidentem gestapa Vladimírem Brázdou. Složitá a nejasná postava. Zajímavé je, že z Ohrdrufu pocházel hauptsturmführer, původním povoláním soudce a poslední velitel hradu Bouzov dr. Emil Büchs.

Javoříčský hotel. Historii jeho vzniku popisoval Adolf Pospíšil při výpovědi 9. srpna 1945 v Litovli. Vyšetřování vedl a následný protokol o několika strojopisných stranách sepsal strážmistr Josef Pavlíček. V záhlaví protokolu je kromě několika obvyklých osobních údajů uvedeno, že už v té době byl národním správcem v Javorníku, kde také s rodinou bydlel.

Zkusme jednatřicetiletému Adolfu Pospíšilovi původem z Veselíčka alespoň začátek výpovědi věřit.

Na podzim roku 1938 si vzal za ženu Boženu Zapletalovou z Javoříčka. Opatřil si pár koní a do června následujícího roku se živil vozením štěrku. Pak si podal na okresní úřad v Litovli žádost o povolení stavby hotelu v Javoříčku. Záměr to byl nadějný – o nedávno objevené jeskyně se zajímalo stále více návštěvníků. Koncesi na provozování hotelu však získal snadněji Pospíšilův známý Alfons Leibner, povoláním číšník. Dokonce února 1942 hotel dobře prospíval. Pak prý na něj přišlo okresnímu úřadu udání, že se dopouštěl různých přestupků, například pořádal nepovolené taneční zábavy. Došlo i na osobní kontrolu litovelského okresního hejtmána Jahna v doprovodu četníků. Pospíšil dostal pokutu za špatné zatemnění. Měl dojem, že i hejtman má zájem, aby se hotelu vzdal. Za týden po zmíněné kontrole mu hotel zapečetili a zavřeli, v provozu zůstalo jen kadeřnictví. Šel si hejtmanovi stěžovat, ale musel dodatečně zaplatit 2000 korun pokuty, nebo odpykat 10 dní vězení. *Ani sám nevím, proč jsem od hejtmána tento trest dostal, vypovídal strážmistru Pavlíčkovi. Na podzim 1942 jsem byl volán na gestapo v Olomouci na udání pana Ctibora Sigmunda z Javoříčka, že já i moje manželka jsme měli nadávat Sigmundovi německých špiclů a že jsem mu vyhrožoval, že mu po válce urazím hlavu. Po výslechu nechali si gestapáci volat mého otce Adolfa Pospíšila z Veselíčka a chtěli po něm, aby nás přemluvil k prodeji hotelu, jinak že půjdeme oba do koncentračního tábora, že jsme politicky podezřelí. Já jsem při tomto výslechu odmítl hotel prodat, a proto mě gestapáci počali bít před mým otcem. Konečně jsem na naléhavou prosbu mého otce svolil k prodeji hotelu pod podmínkou, že oba budeme propuštěni na svobodu. Moje žena byla propuštěna ihned, já za 14 dní, poněvadž jsem byl těžce nemocen zápalem plic.*

Po propuštění bydlel Adolf Pospíšil krátce v javoříčském hotelu, pak v dřívějším domku.

Už na začátku okupace roznášel listonoš majitelům rozhlasových přijímačů červená papírová kolečka s výstražným nápisem: *Pamatuj, pamatuj, že poslouchání zahraničního rozhlasu je zakázáno a trestá se kázníci nebo smrtí!* V roce 1942 vydaly úřady nařízení o vymontování krátkých vln, aby tak bylo znemožněno poslouchání londýnského a moskevského rozhlasu. Na Litovelsku byla tímto úkolem pověřena firma Horák z Loštic.

Pro podezření z poslechu cizího rozhlasu byl 23. června 1944 zatčen řídící učitel Josef Pecina. Četník Šváb ze stanice v Bouzově přišel s rozkazem odvést ho do Litovle. Z olomoucké věznice gestapa byl propuštěn 15. srpna. Musel podepsat příslib, že o každé přítomnosti partyzánů v Javoříčku podá gestapu neprodleně zprávu. Nikdy to neudělal. Zabavený radiopřijímač mu samozřejmě nevrátili.

Nevím, kdo ho udal.

3.

Partyzáni v Javoříčku a okolí

Patnáctičlenná skupina Jermak patřící pod velení štábu 1. ukrajinského frontu seskočila padáky v noci 30. září 1944 mezi Ruprechtovem a Račicemi. Jejím úkolem bylo organizovat partyzánskou činnost v oblasti Dražanské vrchoviny a Prostějovska. Velitelem byl nadporučík Nikolaj Ivanovič Dmitrijevič (padl 26. února 1945 u Šerkovic), velení pak převzal původně náčelník štábu Maxim Fedorovič Petrovskij. Politickým komisařem byl Leonid Jefremovič Železnjak (u Šerkovic byl zajat a 16. dubna 1945 popraven v Kounicových kolejích v Brně), ošetřovatelkou Naděžda Vasiljevna Ivanovová, radisty Ariadna J. Paršinova a Dina M. Šapovalova a členy skupiny Zdislaw Nowacki, Grigorij M. Žukov, Andrej Jegorovič Fursenko, Konstantin M. Nikolskij (padl 11. ledna 1945 v Nýrově), Nikolaj Iljin zemřel ve stejný den a na stejném místě, Roman Vasiljevič Chlud (byl těžce zraněn 21. ledna 1945 ve Víru), Grigorij Semenovič Litviško, Fedor A. Mitin (padl 7. prosince 1944 ve Žďárné) a Jakov K. Kolomijec.

Skupina dostala jméno podle kozáckého atamana Vasila Timofejeviče Jermaka, kterého poslal v roce 1581 ruský car dobýt a ovládnout Sibiř. Jermakovovi se to tehdy nepodařilo.

Původní výsadek se postupně rozdělil na několik nezávislých skupin. A. A. Stěnin uvádí v knize *Jermak na Moravě* (Naše vojsko, 1983, v SSSR o pět let dříve), že podle hlášení, které podal velitel a komisař oddílu v Praze v polovině května 1945, vykázal oddíl od 1. října 1944 do 9. května 1945 následující činnost: 23 vlaků vyhozených do povětří, 21 zničených železničních a silničních mostů, několik set z boje vyrazených německých vojáků a důstojníků a významný podíl na organizaci odboje. Historik Josef Bartoš však považuje výše uvedená čísla za nepřesná a nadnesená.

V Javoříčku a širším okolí došlo podle pravděpodobnějšího a skromnějšího výčtu v prvních měsících roku 1945 k 18 partyzánským akcím – dvě se odehrály v lednu a únoru, tři v březnu a 13 v dubnu. V kraji bylo rozptýleno asi šest různých partyzánských či odbojových skupin. Opravdu o sobě příliš nevěděli. Úkoly: přerušit vlakové koleje, elektrické vedení, ostřelovat německá vojenská auta, získávat zbraně. Zaměřovali se nejen na příslušníky německých ozbrojených sil, ale i na civilisty, podezřelé či nařčené ze spolupráce s Němci. Mnohdy chyběly důkazy a roli hrála také sousedská msta, nevyřízené účty, dávná zášť.

V polovině října 1944 se ke skupině Jermak postupně přidalo několik zajatců, kterým se podařilo uprchnout z německých táborů. Kapitánu Viktoru Kružilinovi se zdařil již v létě 1944 útek ze zajateckého tábora ve Würzburgu, k dalším patřil například Leonid Nikolajevič Glucharev. V noci 18. října se v lese u Hluchova setkal Viktor Kružilin se skupinou výsadku Jermak v čele s Nikolajem Dmitrijevem. Začátkem roku 1945 velel Kružilin dvěma oddílům, které působily v okruhu obcí Stará a Nová Roveň. Činnost partyzánů se pak postupně přesouvala do oblasti Bouzova. Desátého března dostal Viktor Kružilin zprávu, že má přijít do usedlosti rolníka Bohumila Rajtra v Nové Dědině, aby navázal přerušené spojení se skupinou Jermak. Byla to léčka vlasovců, spolupracujících s olomouckým gestapem. Spolu s Mojmiřem Žákem byli zatčeni, Bohumil Rajtr při pokusu o útek zastřelen. Stejně skončil v brněnských Kounicových kolejích o měsíc později i Viktor Kružilin.

Už začátkem prosince 1944 se z původní skupiny Jermak vydělila část vedená Andrejem Fursenkem. Patřili do ní Grigorij Litviško a Naděžda Ivanovová. Odešli na Konicko a nejčastěji se pohybovali v okolí Javoříčka. Přidal se k ní i zmíněný Leonid Glucharev a další uprchlíci ze zajateckých táborů.

Koncem dubna 1945 byl na tak zvané Himmlerově chatě u Milkova ustanoven štáb v čele s Andrejem Fursenkem a dvě roty – jednu tvořili pod velením poručíka Ivana Česnakova především bývalí sověšští zajatci, v druhé pod velením Vladimíra Blechty převažovali čeští partyzáni. Zdeněk Meluzín uvádí v rukopise knihy *Slovo k historii Moravské Třebové* a okolí jako velitele 1. roty Leonida Gluchareva. Chatu, spíše však dřevěný srub, si skutečně nechal z Alp přivézt a znovu postavit v jižní části tehdejšího bouzovského panství Heinrich Himmler.

Vladimír Blechta v nedatované poválečné zprávě o své činnosti upřesňuje, že se velitelem „československé roty“ stal od 30. dubna 1945. Do odboje se zapojil už koncem roku 1940. Na Litovelsku byla činnost skupiny prozrazena, až v lednu 1943 se přidal do „německé komunistické organizace“, působící v okolí Moravské Třebové. Ani ta však netrvala dlouho. V říjnu 1944 se setkal s Josefem Dostálem ze Staré Rovně a navázali spojení se sovětskými parašutisty. *Od začátku roku 1945 začíná moje vlastní partyzánská činnost*, napsal. Později však vypoví, že se s partyzány setkal až kolem vánočních svátků a přidal se k nim v únoru následujícího roku. Zapamatoval si dvě křestní jména – Andreje (Fursenka) a Pepu (Nováka). Ve zprávě vypočítal, že se zúčastnil například oběšení lesního správce ve Veselí, hajného v Kadeříně, zastřelení lesního správce v Březinkách, zastřelení devíti členů volkssturmu v Radkově a přepadení několika četnických stanic. Antonín Hodina ho v roce 1947 jako účastníka některých zmíněných akcí neuvede. Beru to jako příklad či důkaz, že ani v časovém odstupu jednoho až dvou let se občas svědkové neshodují. *Dne 22. dubna jsem s kamarády Ivanem a Danielem zastřelil 5 maďarských vojáků, jedoucích od Jeřmaně ke Kozovu, 26. dubna zastřeleno v obci Vysoké 12 příslušníků německé branné moci, 1. května vysvozeno ze zajetí 11 amerických vojáků u obce Bělé, ze 3. na 4. května napadení*

esesmani v obci Javoříčko, byli rozprášeni, 5 zajato, zajatí oběšeni u mlýna ve Věžnici, 6. května u Hartinkova zastřeleno 7 německých vojáků, 7. května v Pečíkově čtyři. 8. května sestup do Vrážného, v noci boj o německou obec Chornice. Z roty padlo 16 mužů. Po tuhém boji obec obsazena a nepřítel zahánán do rukou Rudé armády, postupující nám vstříc. S Rudou armádou jsme se spojili 9. května 1945 v 1 hodinu odpoledne. Dva dny později byla celá partyzánská skupina Jermak přemístěna do Loštic.

V seznamu členů své partyzánské roty uvádí kapitán (hodnosti si určovali sami) Blechta 59 mužů. Jsou mezi nimi například Adolf Hňoupek, Vincenc Blažek, Hugo Hereš, Božena Vyroubalová, Ladislav Kryl, Miloslav Ležatka, Ladislav Měřil. Ten pak vytvořil samostatnou skupinu.

„Partyzánská činnost naší bojové skupiny odradu Jermaka“ – tak začíná zpráva podepsaná za II. rotu jmény Miloš Ležatka, Anděl a Vodička. Je bez data, ale Ministerstvo národní obrany potvrdilo příjem 15. září 1945. *Jelikož jsme svůj deník o činnosti odevzdali velitelům před jejich odjezdem do SSSR, popíšeme svou činnost, jak nám utkvěla v našich vzpomínkách. V zimních měsících čítala skupina jen několik málo členů. Myslím, že velitelé nepotřebovali skupinu početně silnou, jelikož jim v tom bránilo svízelné zimní zásobování a přenocování, které bylo vždy pro ubytovatele velmi nebezpečné a trestalo se smrtí. Pisatel, podle rukopisné poznámky pod strojopisným textem zřejmě Miloš (Miloslav) Ležatka, míní zimu 1944-1945. A pokračuje: Chudí by své srdce rozdali a bohatí se k nám obraceli zády. Z těch jsou dnes největší vlastenci. Přesto skupina soustřeďující se kolem dvou velitelů kapitána Andreje (Fursenka) a komisaře Gríši (Litviška) čítala asi 20 členů, skládajících se většinou z ruských zajatců. Čechy brali jen v nejnужněších případech, když byli stíháni gestapem a museli opustit domov. V únoru a březnu jsme chodili do bytů německých občanů nebo kolaborantů na okrese litovelském a konickém a získávali jsme tak přepadáváním zbraně pro další naše partyzány. Jednalo se vždy o členy SS, Volkssturmu a všechny ty, kteří se pro nacistický režim příliš exponovali a tím se stali postrachem celého českého okolí. Všechny tyto exponenty jsme likvidovali, takže české obyvatelstvo volněji dýchalo a mělo se v případě nouze o koho opřít. Nucené dodávky nám byly vždy předem ohlášeny, byly námi zabaveny, rozdány mezi potřebný lid a ne přímo námi zkonsumovány. Žádný den u nás neprošel bez nějaké činnosti. Prováděli jsme likvidaci Němců po skupinách i jednotlivě. Důkazem toho byly vždy odevzdané německé vojenské knížky.*

Záznam pak uvádí, že skupina byla 5. května v Kladkách a Dětkovicích. *Byl zabit jeden feldwebel na motocyklu, další dva vojáci a vojenské auto s gestapáky vrženými granáty rozbito. Zmiňuje také jméno Ladislava Měřila, brzy se s ním setkáme, a končí slovy: Všechny tyto údaje si můžete ověřit v tamějších obcích u národních výborů. Bohužel, lidé, kteří nám pomáhali, jsou nadále odstrkování a ti, kteří se k nám obraceli zády, jsou dnes u vesla, postěžoval si.*

Obdobná „Zpráva o činnosti partyzánského oddílu Jermak“ je rozsáhlejší, má 6 strojopisných stran, datum 28. srpna 1946 a vznikla v Lošticích. Na kopii ve Vojenském historickém archivu nejsou pod slovy „členové štábu partyzánského oddílu Jermak“ žádné podpisy.

Po krátkém úvodu, který se týká seskoku ruských partyzánů-parašutistů, je zdůrazněna činnost Adolfa Hňoupka. *Jeho prostřednictvím bylo navázáno spojení a úzká spolupráce s organizací Národního odboje v Lošticích a okolí.* Následuje seznam bojových akcí s poznámkou, že jejich přesný seznam a veškeré spisy se podle zprávy partyzána a v jednom období i náčelníka štábu Leonida Gluchareva nacházejí na velitelství partyzánského hnutí v Kyjevě u majora Charčenky.

Uvádím příklady několika akcí z března a dubna 1945: *Koncem března zajal oddíl četu 18 německých vojáků v Hartinkovském lese, která byla vyslána stíhat partyzány. Všech 18 bylo odzbrojeno a zastřeleno. Oddíl zneškodnil lesního správce ve Veselí Leibnera, velitele mohelnického volkssturm, zuřivého nacistu, který byl zastřelen i se ženou. Koncem března bylo ve Staré Rovni dopadeno 9 esesmanů, kteří byli vysláni prohledávat lesy a vesnice a pátrat po partyzánech. Všichni byli na Dvorku u Staré Rovně vyslechnuti a zastřeleni.*

Obec Hartinkov leží jihozápadně od Bouzova, chcete-li jižně od Vranové Lhoty. Dvorek je nejspíš Nová Roveň – tak byla často osada, část Staré Rovně, nazývána.

Druhý den po této exekuci bylo oddílem dopadeno 6 německých důstojníků s majorem a 3 vojáci, kteří při výslechu přiznali, že byli velitelstvím v Bouzově vysláni stíhat partyzány. Všech 9 bylo po výslechu zastřeleno. Koncem dubna zastřelil člen oddílu Adolf Hňoupek 2 esesmany v poli nad obcí Hvozdečko, kteří šli z obhlídky na Bouzov. V dubnu přepadl oddíl strážní službu při vystěhovalcích v obci Kozově, při čemž byli zastřeleni 4 němečtí vojáci. Hned na to zmocnil se oddíl 6 německých vojáků v obci Vojtěchově a po výslechu byli zastřeleni. Dále byli zajmuti 2 němečtí vojáci v Litovli před stanovištěm strážního oddílu, odvezeni autem do Javoříčka, kde byli zastřeleni. Současně byla se 2 dětmi zastřelena manželka nacisty a esesmana, lesního správce Viktory, Němka a agentka olo-mouckého gestapa a Dostál z Litovle, který byl známý jako spolupracovník gestapa. V polovině dubna byli v osadě Březinky četou oddílu, která tam byla vyslána ustavit ilegální Národní výbor, zastřeleni 2 němečtí důstojníci v kuchyni Gayerova velkostatku. V Lošticích byli odzbrojeni 2 němečtí vojáci a 1 zastřelen v Moravičanech. Oddíl vojska a mohelnický Volkssturm v síle přes 200 mužů provedli na to v Lošticích razii, při níž bylo zatčeno 11 občanů z Loštic a Obectova. Jelikož jim nebylo nic prokázáno, byli po 14 dnech věznění propuštěni. Hlavnímu organizátoru akce Antonínu Hodinovi a jeho dvěma pomocníkům se podařilo v poslední chvíli uprchnout do lesů k oddílu. Skupinou oddílu bylo u Hartinkova provedeno přepadení 6 německých vojáků, vedoucích 7 anglických vojáků. Němci byli postřeleni a zajatci zařazeni do oddílu. Koncem dubna bylo provedeno odzbrojení 15 německých zběhů v obci Vrážné, kteří byli v jejich středu nalézajícím se Rakušanem